

קְלִיפָּאָן פְּאַלְמָה לְאַזְּנָן

№ 207

Łódź, Piątek 4 września 1931 r.

ニינְפֿער יַהְרָגָאנְג

לָאוֹדֶן, פְּרִיְתָּאָגֶן, כִּיבְּ אַלְוֵגְּ תְּרִיצְּאָ

№ 207

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

— 224-71, Tel. 224-71.

здруס פון רפְּזָקְצִיף אָוֹן זְדִמְינִיסְטְּרָצִיף: לָאוֹדֶן, פְּעַטְּרִיכְאָוּוֹטֶר 21, מַעַלְגָּן.

Z powodu zgonu naszego nieodążowanego Kolegi i Przyjaciela

B. P. Dr. med. MAKSYMILJANA PAPIERNEGO

wyrażamy RODZINIE nasze głębokie współczucie.

W Zmarłym tracimy szlachetnego towarzysza pracy, o którym pamięć pozostanie u nas wiecznie.

Lekarze i Personel Lecznicy Zgierska 17.

דָּאנְקְדוֹאָגְּנוֹבָג

דעם בעהרטען אינחהבער פון דפר פֿרִימְרָז

„פְּרָאנְגְּרָעָס” וְוַיְנְהָאנְדָּעָל אָזְּ מַעַדְ-פְּאַבְּרִיךְ

איַזְּ לָאוֹדֶן אַלְטָעָר מַארְלָ 2

העורך ולמן ני' גוטער, ועלכער פְּרוֹאָרגְּט, במתורת נדבה, אַגְּנוֹוֹרָץ 180 וְסָנִים
וּמִנְזָה, דאס גְּנוֹנְגָּעָז אַחֲרָ אַזְּפָעָט שְׁבָתִים וְיִמְּסְ-טְּבִיבִים מִיטְּזָן לְקִינְזָשׁ וְלְהַבְּלָה
וּמִקְּפָּנְקָפְּן מִיר אַין אַונְגָּעָר נָגָמָעָן וְויַאֲזָר אַין גְּמָעָן אָזְּ וְיִנְגָּשָׂעָ אַיְהָם
מִיטְּזָן גְּפָּהָרְטָעָ פְּאַמְּלִיעָ אַכְּתִּיבָה וְחַתִּימָה טָוָבָה.

נאָךְ לאָנְגָּעָז אָזְּ שְׁוֹבָרָעָז לִידְעָן אָזְּ צְעָשִׂין מִיטְּוֹאָךְ, דָּעַם 2-טָעַן
סָפְּטָמְבָּר 1931 (כ' אַלְפָ) גַּשְׁטָאָרְפָּעָן

דָּרְ מַאֲקְסִימְילִיאָז

פְּאַפְּלָעָרְבִּי

איַזְּ עַלְטָעָר פְּיָ 63 יַהְרָדָה.

די לְוִיה וּוְסָמְפָּרְקָמָעָן הַיְּנָטָן, פְּרִיְתָּאָגֶן, פָּוֹן טְהָרָה-הָיוִוָּי אַוְיָמָן
וּוְרִישָׁאָן בִּית-צָוָם, וּוְעַגְּנָן וּוְאָסָס טְיִלְעָן מִיטְּזָן טְוּיְעָטְרָבְּלִיבָּעָן

פְּרוֹיְ, טַעַבְּטָעָר אָזְּ פְּאַמְּלִיעָז

XXI יְהָרִינְגָּעָר דָּאוֹנוֹעָז יְמִים נְזָרָאִים וְXXI איַזְּ פְּילָהָאָרְמָאָבִיעָז-זָאָל

דערימות זענען מיר מורייע דָי גַּעֲרָטָעָט מַחְפָּלִים 50, "פְּילָהָאָרְמָאָבִיעָז", או אַזְּ
דאָס יַאֲהָר צִי דָאָוָונְפִּין רָאַשְׁׁהָה אָזְּ לְוִם-כְּפָלָר אָזְּ אָנוֹ גְּלָנְגָּעָן צִי
אַנְגָּזְוִישָׁרָעָן דָּעַם אַיְן לְאָרוֹדְבָּעָלְבָּעָן אָזְּ פְּאַפְּגָּעָרְבָּעָן בִּיאָלִיסְטָאָקָרָעָר אָבָּעָרָקָטָאָרָעָר

רְמָאָר פְּאַדְרָאָבְּנָעָל

וּוְלְכָפְּרָט בְּעַזְּזִיבְּפָרָט זְיַעַן צְוָהָרָעָר מִיטְּזָן אַוְיְסְעָרְגָּעָוּהָנְלִיכְבָּר שְׁטִימָפְּט אָזְּ מִיטְּזָן זְיַעַן
הָאַרְצִינְגָּעָן תְּפִילָה.

בְּגַלְגִּילְעָטָן וּוְסָאָהָם אַפְּרָגְּרָטָסְעָטָר אָזְּ נְזָט-אַיְנָשׁ טְדִידְרָוָתָר בְּאָרָר
אַזְּנְטָעָר לְיִתְוָנְגָּן 50, בְּעִירְמָטְעָן אָזְּ נְזָטָן מִיטְּזָן וּוְלְגָנְגָּעָן צִי
דְּרִינְגָּעָנְטָן אַיְן מְזָוִיקָר הָיָה, גָּזְזָן צִי צִי קָמְפָאָזִיעָם,
פְּרָזְעָזָהָט וּזְרָקְטִיךְ מִיטְּזָן בְּלָעְטָעָן. כָּל הַלְּוָדָם וְכָה!

בְּלָעְטָעָן-פְּעַרְקָזִי הַיְּבָטָס וְזָרָ אָזְּ הַיְּנָטָן, דִּינְסָטָאָגָן, דָּעַם 1. סָעַטְמָן אָזְּ טְבָגָלָק
פָּוֹן 9 פְּרִיהָ בְּיָ 8 אָזְּוּנְדָן אַיְן קְסָפָן פְּזָן פְּלָהָאָרְמָאָבִיעָז.

בְּעַמְּדָעָן צְעִילְעָנִישׁ נְזָם: (א) דָרָר, וְאָזְּ וְלִילְזָר, וְלִילְזָר דָעַם פְּרָאָרְטִיחָרָעָן, בְּעַמְּדָעָן
אַנְגָּזְוִישָׁרָעָן אַיְן אַסְּטָפְּעָה בְּעַמְּדָעָן אַיְן דָי מִיטְּזָן זְיַעַן, וְאָזְּ וְלִילְזָר
פְּרָאָרְטִיחָרָעָן אַיְן אַסְּטָפְּעָה בְּעַמְּדָעָן אַיְן דָי דָבָתָהָן דָי דָלָוָתָהָן דָי דָלָוָתָהָן
4878.

מְפִרֵּי הָאָרֶץ תְּאַכְּלָו! אַזְּיַת רָאַשְׁׁהָה כּוֹיְפָה
הָאַנְיִגְןָה יְיֻזְרָעָלְמָן אַיְן לְיִגְּזָעָן לְיִדְעָן לְיִדְעָן!

שְׁמוֹ זִוְתָה = זְדָה (אַלְיְוּן-אַיְלָה) דָעַר בְּעַטְמָעָר קְוָאָלִיטָעָה, פְּאַמְּדָרְגָּנְצָעָן-סָאָק, מָגְנָלָפָעָן, רָאָזְיְנָקָעָן
צְעַנְגָּלְנִיאָנָה 10, פְּרָגָנָתָה, 1. טְפָאָק, פְּלָעָפָאָן 193-42.

טוֹרְדָּ אָזְּ קָאָרְטָ=גַּעַשְׁעַפְט

HERMAN WŁOSKI

לאָדוֹן, נְאֹוָאִמְּיָסָקָא 3 טָלָג, 114-92, מְרָאָמָן 2-טָעַן שָׁמָאָן
פְּמַפְּתָחָלָט צִים אַיְצָטָן הַפְּרָבָסָט אָזְּ וְיִנְטָפְּרָעָן סָפְּאָרְטָן אַוְיְסָוָאָל פָּוֹן דִּי נְיִסְפָּטָעָן

דָּאָמָעָן- אָזְּ הַעֲרָעָן- שְׁטָאָפָעָן

וּוִי: לְאָזְדָּרָר, טְמָאָשָׁאָזָר, בְּלִילְזָר, לְעַנְאָרָדָס אָזְּ אַוְיָסָל. אַוְיְסָרְבִּיְגָּנְגָּעָן
בְּעַטְמָעָן קְוָאָלִיטָעָן / נְיִסְטָעָמָדָעָן / פְּאַבְּרִיךְס-פְּרִיְוִיזְן / הַרְוָת אָזְּ דָעַמְּיָלִילָן

הַעֲרָעָן זְיַעַן פְּרָבָסָט אָזְּ וְיִנְטָפְּרָעָן סָפְּאָרְטָן אַוְיְסָוָאָל פָּוֹן דִּי נְיִסְפָּטָעָן

הַעֲרָעָן זְיַעַן פְּרָבָסָט אָזְּ וְיִנְטָפְּרָעָן סָפְּאָרְטָן אַוְיְסָוָאָל פָּוֹן דִּי נְיִסְפָּטָעָן

הַעֲרָעָן זְיַעַן פְּרָבָסָט אָזְּ וְיִנְטָפְּרָעָן סָפְּאָרְטָן אַוְיְסָוָאָל פָּוֹן דִּי נְיִסְפָּטָעָן

הַעֲרָעָן זְיַעַן פְּרָבָסָט אָזְּ וְיִנְטָפְּרָעָן סָפְּאָרְטָן אַוְיְסָוָאָל פָּוֹן דִּי נְיִסְפָּטָעָן

הַעֲרָעָן זְיַעַן פְּרָבָסָט אָזְּ וְיִנְטָפְּרָעָן סָפְּאָרְטָן אַוְיְסָוָאָל פָּוֹן דִּי נְיִסְפָּטָעָן

הַעֲרָעָן זְיַעַן פְּרָבָסָט אָזְּ וְיִנְטָפְּרָעָן סָפְּאָרְטָן אַוְיְסָוָאָל פָּוֹן דִּי נְיִסְפָּטָעָן

הַעֲרָעָן זְיַעַן פְּרָבָסָט אָזְּ וְיִנְטָפְּרָעָן סָפְּאָרְטָן אַוְיְסָוָאָל פָּוֹן דִּי נְיִסְפָּטָעָן

הַעֲרָעָן זְיַעַן פְּרָבָסָט אָזְּ וְיִנְטָפְּרָעָן סָפְּאָרְטָן אַוְיְסָוָאָל פָּוֹן דִּי נְיִסְפָּטָעָן

הַעֲרָעָן זְיַעַן פְּרָבָסָט אָזְּ וְיִנְטָפְּרָעָן סָפְּאָרְטָן אַוְיְסָוָאָל פָּוֹן דִּי נְיִסְפָּטָעָן

הַעֲרָעָן זְיַעַן פְּרָבָסָט א

אלאן ספוצ'יעלע שליחים פאנס "מעטיגען" יתיזען אלאק.

ליד קוקען אל זיין דרייסען אויזס. זה קעַ

מִיר קָוְקָזֶן אֵלֶּא אַזָּאָן דָּרְלָסֶן אַלְּזָסֶן. זֶה קָעַ
נָעַ מִידָּנִישַׁט, אֲזִיף זֶה אַזְּנַן אַזְּקָוְקָזֶן מִידָּ
גָּאוֹבִינִישַׁט אַרְיָין. אַזְּנַן דָּעַן אַוְגָּוְדָעַר וְאַסְּטָעַ
בְּיַעַץ אַזְּנַן פְּרָעָמָדָע סָצָאִילָעַ פְּרָשְׂיָבוֹגַן זָהָט אַגְּנוֹ
אַזְּסִים פְּרָיְגָדְלִיךְ צָוְזִין... אַזְּנַן אַוְגָּוְדָעַר וְאַסְּ
גָּלְלִיקָוּן אַזְּנִיסָּצָן.

בְּזֶה זָכְתָּן דִּי סִבְּיוֹת פָּוּן אַגְּנוֹעָעַ נַגְּזִיאָנָאָלָעַ אָזְּמָ
לְאָנָד? וּוּי חָאַלְטָן עַס מִיטָּן יְוִדִּישָׁעַ פָּאָמְלִילִיעַ
לְעַפְּעַן? וְאַסְּטָס פָּאָר אַקָּרְיָעָעַס קְלוֹיזְבָּעַן אַזְּסִים עַגְּנָ
לִישָׁע צִי אַמְּדָרְיָאָגְּנָעַר יְוִדָּעַן פָּאָר דִּיעְרָעַ קִינְדָּעַר?
אַזְּסִים אַגְּנוֹעַר גַּאֲגַּצְּעַר נַגְּזִיאָנָאָלָעַ חַכְמָה אַזְּנִיְּפָאַה
מִיט אַגְּנוֹעַר גַּאֲגַּצְּעַר נַגְּזִיאָנָאָלָעַ כִּימָה אַזְּנִיְּפָאַה
דָּלָגָג שְׁתָעָהָעַן מִיר בַּיְיַעַרְעַסְעַר סָצָאִילָעַ אַבְּרָעַ
קָעַהָדָעַנִּישַׁ נִישְׁתַּחַווֹתָעַנְתָּן אַזְּנַן נִישְׁתַּחַווֹתָעַ
אַמְּתָה, מִיד רִיכְעַטָּן יְזָה שְׁתָעַדְגָּי אֲזִיף צָרוֹת,
מִחוֹזָן פָּוּן אַגְּנוֹעַר נַגְּזִיאָנָאָלָעַ אַזְּנִיְּפָאַה
אַזְּסִים בַּיְיַעַר גַּוּוֹטִיטָס אַזְּנַן זָעַגְעַן שְׁתָעַדְגָּי גַּדְיָה
— אַט דִּי "קָעַפְּלָעַה" וּוּעַט אַיהֲרָז עַלְעַטְוֹן וּוּעַט טְרָעַ
גָּאַר נִישְׁתַּחַווֹתָעַן דִּי אַזְּנַן אַנְדָּרָעַ אַזְּוֹלְכָעַ פָּרָאנְגָּעַן
טוֹפְּרָעַד: מִזְנַן פְּעַרְפָּלָגָט אַגְּנוֹן, פָּלָעַגְעַן מִיד זִיךְ עַנְתָּ
צְוֹ שְׁתָעַלְעַטָּן, גְּלִיחָה וּמִיל וּוּאַלְטָנוֹ גַּעֲוֹעוֹן זִיךְ
פְּעַרְפָּעַן, וּוּיל דִּי וּוּלְטָן אַזְּנַן דָּאָרִישָׁת, וּוּיל
בָּעָרָה, אַזְּנַן זִיךְ פָּול מִיט רְשָׁעָות, וּוּיל
אַזְּנַן גַּעֲנָגוֹן עַרְגָּעָץ אַבְּעִירָה מְטָעָר גַּזְּלָאָטָעָן.
פְּעַלְעַקָּעַר זָעַגְעַן שְׁלָעַטָּן, אַנְטִיסְעַמְּתִישָׁת... אַזְּנַן זִיךְ אַזְּנַן
גַּרְטָן אַדְעָר שְׁלָעַטָּן וּוּאָרָט וּזְעַגְעַן זִיךְ
דָּאָרִישָׁת מְאַכְעָן אַצְּרָה וּוּעַט וּוּרְעָן בַּיְיַ אַגְּנוֹן
דָּעַ צְיַוְתָּגָעַן, אַגְּנוֹזָר עַפְּנָטְמַלְיִיכְקִיָּת זָאַלְעָן וּוּרְעָן
קָעַגְעַן מִיד זֶה אַלְיָוִן? קָעַגְעַן מִיר אַגְּנוֹזָר אַיְגָעַ
לְיָוָן אַזְּנִי לְתָמָרָה
פָּול מִיט דָּעַם.

פונטַקְעָנִיג

אהל צעלבנט=קריטריה

מיהר יודען צפנען פון שטנדריך אין דפי הווים, "אינזוועניג", עקאנטאמיש אונ גייד זיך זוכען די סיבות פון אונזע-ע' באציאנגאלע אומד סטיג. גלעיקען אין זוריסען.

אויף די פראגנען, פארוואס סאייז אוננו שלעכט די פראגע ווי איזו יודען לעבען עקאנטאמיש אונ גיטסיג אין טעדקי. צי איזן... לאמיר אונקאפען משעכאללאווקיע?... ניין, עם פאלט אוננו אפלילן מהזון פון אונזען ואציאנגאלען ארגאניז אונן כאאץ-טעד: מטען פערפאלגת אונן, פלאגען מיר זיך ענט-צו שטעלען, גליהן ווי מיר וואלטען געווען זיך פערען, וויל די וועלט איזו פול מיט רשעות, וויל צער, או זיי לעבען דארטס ווי גאט האט געבאטען. פעלקנד צעגען שלעכט, אונטסעמיטיש... אונ יודען ווי יודען דא-פֿעָן לעבען". אבער קומס וויפט זיך פלאגען האפען און וואצטסען ביון מענשען און פעל דארט מאכען א זרחה וויפט וווערען בי אוננו א זיעקה, אונן די לענדער און זיעער יודען וועלען זיך צוולהן ליטישער וווערטן און וועלען אבערקבען זיך צוולהן, וואס זיך בעגעהן געגען אוננו.

שלראפל ביר קנדער אוֹז דער האָמֶר מייט אַיהם

די קינדרען וואס לוייטער זיין אַנגעטען, און וואָס גודעסערער טיל קערפער דאָריך לְגַמְרֵי זִין נאָקעַט.
אלֶיך וואָס פִּיהָרֶיט צוֹם פֿער האָרטעוען און קְרַעַפּ
טִיגּוּן דעם קְפִּלְפִּר — פֿרִישׁע פְּרִיעַץ לוֹפְּט אָונְ פְּשָׁׁׂדְּ
טַע גְּזֻונְדָּע לוֹפְּט — פֿערְהִיט אָונְ פֿערְהִילְט דעם
שְׁקָדָאָפּוֹל, מְעַן דָּאָרְףּ דִּין בִּישְׁתְּ יָגָעַן, אָז דִּי קְיָבְּ
דָּעַד זָלְלָעַן גְּאַנְצָעַטְעַג וַיְצַעַן אַין שְׁטוֹב אָונְ לְעַרְ
בַּעַן אַין דִּי חֲזִירִים אָונְ אַין דִּי שְׁולָעַן, אָזְבּ דָּעַר גּוֹךְ
פְּוֹן יְהִידִישָׁעַן קִיבְּד וּוֹעַט זִין שְׁטָאָרְקָעַר וּוֹעַט עַס אָוִיהָ
מַעְהָר דָּעַרְגִּיכְעַן אַין דִּי לְמַדְרִים, אָזִיךְ אַפְּלִילְעַס
וּוֹעַט אָזִיךְ דעם אַפְּגַעַבְעַן וּוֹעַגְעַד צִיְּיט וּוּי אַין דִּי
אַמְּאַלְגָּע יְהָדָעָן, אָזִיךְ דִּי קְאַלְאָנִיעַס פְּאָר שׂוֹאָכָע
קִיבְּדָעַר, וואָס דָּאָרְךּ זִין אַפְּט סִי זְמַפְּרַס סִי וּוּבִּ
טַעַר, קְעַגְעַן בְּרַגְעַבְעַן דעם גְּרוּעַטְעַן נוֹץ פְּאָר דִּי
שְׁקָדָאָפּוֹלִיטִישָׁעַ קִיבְּדָעַר.

מען דאייף נאר אונטערשיידען אמת'ע שקרראַך
פּוֹלִיטְשֶׁנָּע (טּוּבּוּקְוּלְאָצָע) דְּרִיזְעָן פּוֹן דֵי, וּוֹאָס
קוּמָעָן אוּסְטְּלִיסְלִיךְ פּוֹן שְׁמוֹזָה, פּוֹן גַּעַשְׂוִידְלָעָד, ,
לְיעַדְעָר וּוַיִּסְטָה, אוֹ אָזְבָּבְ סְלִירִיסָטָס אָזְנָאָס פֿינְגְּעָר, וּזְעַזְעָן דְּרִיזְעָן אַדְרָבְּיִי אָפָּט גַּעַשְׂוֹאַלְעָן דִי דְּרִיזְעָן אַגְּבְּטְעָדִין
אַאֲרָעָם. אָזְבָּבְ עַס דִּיסְטָן אַצְּחָהָן, וּוּעָטָג גַּעַשְׂוֹאַלְעָן דִי
דְּרִיזְעָן אַגְּבְּטְעָדִין קִינְבָּאָק, אַבְּעָד בִּישְׁטָ אלְעָ וּוַיִּסְטָן
אוֹ פּוֹן לִיוֹ אַיִן דִי הָאָרָה, דְּרָעָ עַיקָּר בֵּי מִידְלָעָה
מִמְּטָ לְאַגְּגָע צַעַפְתָּ, וּוּעָטָג אַבְּנָאַיְסְלָאָג אָזְפִּין קָאָט
אוֹן הַינְּטָעָן אָזְפִּין הַאלָּג, (פּוֹן קָרְצְצָעָן אוֹן פּוֹן
דְּאַצְּעָן) אוֹן דּוּרְפָּוֹן קוּמָעָן גַּעַשְׂוֹאַלְעָנָע דְּרִיזְעָן,
וּוֹאָס קוּמָעָן פּוּרְאַיְטְעָרָעָן אוֹן זִיךְ פּוּרְוּוֹאַנְדָּלָעָן אוֹן
גַּעַשְׂוֹרְעָן, אָזְבָּבְ דִי קִינְדָּעָר הַאֲבָעָן נָהָה אַבְּיַינְגְּבָגָג
צָוּ טּוּבּוּקְוּלְאָצָע, צָו שְׁקְרָאָפְּיל, קָעָו זִיךְ דִי קְרָאָקְ-
הַליִּיט פֿעַלְשְׁפְּרִירְיִיטָן אָזְפִּין גַּאנְצָעָן קְרָפְּעָר אָזְ-

דעריבער מוזען די עטלטערען, וואס מעהאר אכט
לייגען אוּקי דריינקיט פון די האָר אַוִיפֿין קאָפֶ
אוֹן זעהן, עס זאלען נישט זיין קיין ליאָן, גאנַן דעם
איין נאָך וועהָר ליכט צו קעמעפָען: זאָס בעטצע איז,
אוֹז די קינדער ביז 10-12 יאָהָר אַפְּילָו מִידְלָעָד,
וועזאלען טראָגָעָן בגאנַץ קורעַץ האָר אָונָ אַפְּטָזָוָגָעָן
דרעַם קאָפֶ. ס/איין דאָך נאָר אַנְצִימִינְרָעַדְעָנִישׁ אָוּ בֵּין
ודוריִיָּהָר טָאָר מַעֲןָ קְלִינְיָעָן קינדער נִישְׁתָּשְׁעָרָעָן,
מַעֲןָ דָּאָרָך אַוְיך אַוְיפּוֹזִיעָן אַפְּילָו די עטלטערע מִידָּ
לְעָד אָז סְאיִי גָּאָבִינְשָׁטָט מִיאָס צו שְׁעָרָעָן די האָר,
בראָד מִידְלָעָד פָּון 10-12 יאָהָר, מִיט גַּעֲדִיכְטָעָ
הָאָר, וואָס זָאָרְבָּעָן אוֹזֶג, זַיְוָן זָאָלָעָן זַיְוָן שִׁין פָּעָרָ
קָעָטָן, מַפְּרָקָעָן נִישְׁתָּט די לִיאָן, אָונָן די בִּיסְלָעָן
גַּנְדִּיעָס! וואָס קְלִיבָּעָן זַיְד אָז הִינְגָּעָן אַין קאָפֶ
אוֹן וּפְעָזָעָן אַפְּטָקְרָאָנָק אַוְיך בִּיטָּוָגָן, אַוְיך קְרֻעְצָלָעָן
אוֹן גַּשְׂוֹאָלְעָנָן דִּיזְיָעָן, מִיר מַאֲכָעָן אַוְיפּמְפְּרָקָאָם
אוֹזֶג דָּעַם אַלְעַן די עטלטערע זָאָונָן די לעַהֲרַדְרִינְסָ.

(מעדיצ'ינישע שמיעספּוּ)

ט' צארכושין

בזמן זאל מיט אעל מעגליכקייטען אוון בעגנון אלע פון שקראפל. איזו תוך בענומען איז דער בעניריך "שקראפל" בלויין דוריה די אלע מיטלען וועלכע מזען אונגענו-הויז, ויל מיר האבען פשות אוזעלכעס נישט. אַ פָּדְעַלְמָדֶרְטָעָרְ, פָּוֹן דָּעָרְ מִפְּדִצְיָן אֵינוֹ עַרְשׁוֹן מֵעַן וּעֲזַעַן, כִּי צַוְּ פֻּרְהַיְתָעָן די קִיבְדָעָר בְּכָל פָּוֹן טּוּבְעַדְקָלוּן.

אוֹבֵא אַין שְׁטוּבָן אֵינוֹ פֻּרְהַאָן אַ קְרָאַנְקָפָר אַוְיָף בְּגַעַן בְּשִׁיטָן אָזְנוֹגָדָה. הַאֲטָה דָּעָר אַרְגִּינְגָּלְעָר רָאָ – אַנְאָוִיסְדוֹהָק בַּיִם עַולְמָן, שְׁקָרָאַפָּל אֵינוֹ אַין אָגָעָ – דִּיקָּלְמָעָר צִיּוֹנוֹת גַּעֲרָדְיוֹגָט, אוֹן אַבְּנוֹ גַּעֲלָעָרְטָן וּוַיְסָעָן זַיְן דִּי זַעַלְבָעָ קְדָמְנְקָהִיטָן וּוָאָס טּוּבְעַרְקוֹלָאָן, צַדְעָן זַוְּקָעָן דִּי סְבָּותָן פָּוֹן דִּי פְּלָדְפָּאַלְגָּוָנְגָּעָן אָזִיף יַוְדָעָן בָּאָרָא אַ פְּעַחַלְמָעָן אַזְעָן פְּעַרְשָׁלְעַפְטָעָן. דָּעָר זַעַלְבָעָרְגָּר גַּעַונְדָעָ בְּכָל אַזְעָן פָּוֹן קִינְדָעָן בְּפָרְטָן. קִינְגָעָר טָאָר אָוִיךְ צַוְּשָׁעָן יַוְדָעָן אַלְיָוָן. אוֹן דִּי הַוּפְטָסִיבָה אַין בָּאָצְלָל, וּוָאָס דָּוּפְטָ אַרְזִיס טּוּבְעַרְקוֹלָאָן אַין דִּי לְוָבָן נִישְׁתָאָן שְׁטוּבָן שְׁפִיעָן אַין כְּרָאַקָּעָן אָוִיךְ דָּעָר אָוִיךְ צַוְּשָׁעָן יַוְדָעָן אַלְיָוָן. אוֹן דִּי הַוּפְטָסִיבָה אַין דָּעָר צַוְּעַנְפָּרָגָעָה הָאָט דָּעָר צִיּוֹנוֹמָן אַוְיָסְגָּוָנְפָּעָן בְּנִישְׁתָאָן דִּין דָעָם, וּוָאָס גַּעַפְנָעָן זַיְן אַזְעָן קָרְפָּטָר – אָזִיפָּן וּבְיָוקִיטָן. רַיְין הַאלְעָטָעָן די הַעַנְד אַזְעָן די גַּעַנְגָּלְעָן דִּי דָעָם וּוָאָס מִיר זַעַנְפָּן אַלְסָן אַפְּלָק פִּיזָּשָׁן גַּזְעָן, אַין דִּי פָאָכוּעָם, אַינְגָעוּבוּבָיגָן צַוְּשָׁעָן די לְוָבָן הַאָלָן, אַין דִּי טְרִיבְקָעָן, אַינְגָעָן רַיְין עַלְמָן, בְּנִישְׁתָאָן דִּי פְּגִינְגָּר אַין מָוֵיל, בְּעַנוּצָּעָן רַיְינָעָן קְרָאָנָק, צַוְּרָאָכָּעָן...

אַרְאָנֵץ פֿעָרֶל פֿוֹתְּלוּמּוֹד גִּזְאָמָּעָט אָז בְּעַרְבִּים פֿן אַבְרָהָם שְׁלַעֲזִיבְּגָעָר

<p>שען זטוטוּן דא אארטווּן וואטן הילדרלדווּן זונטַן ... (קלהַת רְבָה יִ)</p>	<p>מֵידָרֶף זַיִן פָּרוֹזִיכְטִיגַג מִיטַּ אֲנוֹאַלְטָעַן, וְוָאַסְ פִּיסַ... הַאטַ פַּדְגָּעַסְעַן זַיִן לְעַרְנוּן צְוִילִיב אַ קְרָאנְקָהִיטַ ... (קְהַלְתַּ רְבָה יִ)</p>	<p>מִזְאַרְפַּ זַיִן פָּרוֹזִיכְטִיגַג מִיטַּ אֲנוֹאַלְטָעַן, וְוָאַסְ פִּיסַ... הַאטַ פַּדְגָּעַסְעַן זַיִן לְעַרְנוּן צְוִילִיב אַ קְרָאנְקָהִיטַ ... (קְהַלְתַּ רְבָה יִ)</p>	<p>מִזְאַרְפַּ זַיִן פָּרוֹזִיכְטִיגַג מִיטַּ אֲנוֹאַלְטָעַן, וְוָאַסְ פִּיסַ... הַאטַ פַּדְגָּעַסְעַן זַיִן לְעַרְנוּן צְוִילִיב אַ קְרָאנְקָהִיטַ ... (קְהַלְתַּ רְבָה יִ)</p>
--	---	--	--

<p>כ' אַבְנָן וְאֶת נִגְעָן זֹהַר כַּחֲזָקָה גָּמָג... הַאֲבָעָן מֵיטָ גְּדוֹס מִיהָ גַּעַשְׁפָעָן אָנוֹ הַאֲבָעָן אָנוֹ אַיְבָעָגְעָלָאָזָט אָנוֹ מִידָּ הַאֲבָעָן גָּאָר נִישָׁת קִין פָּעָר שְׂטָאנְד וְאֶזְוֹי מֵיטָ זַיְיָ צָוְ בְּעַנוֹצָעָן. (יזוש' שְׁקָלִים ה.)</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>כ' הַאֲבָבָא אַבְעָר אָזְיךָ גַּעַזְעָהָעָן רְשָׁעִים שְׁטָאָרְבָּעָן אָנוֹ וְעוֹרָעָן בְּעַגְרָאָבָעָן אָנוֹ זַיְעָדָע בְּנָים — רְשָׁעִים וְזַיְיָ קוֹמָעָן אָנוֹ פְּעַנְעָהָמָעָן זַיְעָר אָרָט אָנוֹ עַס טְלָעָפָט פְּעַרְקָהָרָט עַס גַּעַהָעָן אַזְוֹעָק תְּיִיעָדָה תְּיִילָגָע נְשָׁמוֹת אָנוֹ זַיְעָר נְאָמָעָן אָנוֹ זַיְעָרָעָן מְעָשִׁים טּוֹבִים וְעוֹפָעָן גְּלִיכָּה פְּעַרְגָּעָסָעָן — וְזָאָס פְּאָרָא גְּאַיְשָׁעָן וְעוֹלָט ! (קְהֻלוֹת ח. 2.)</p>	<p>לְעַזְן פִּיל אֵי דְּעָרָתָה, וְוַיְיָ אַלְעָן וְעוֹסְטוֹ אַיְנָה גַּעַפְגָּנוֹן.</p> <p>(אָבוֹת ה.)</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>דְּעָרָ וְוָאָס זַעַט אַיְבָעָר אֵ פְּסָוק אַיְבָעָר פְּלָעַכְלִיחָ אֵן אֵ — לִיגְבָּעָר. (קִידּוֹשִׁין מ"ט)</p> <p style="text-align: center;">* * *</p> <p>דוֹ זַאֲלָסָט פְּעַדְבָּוְגָעָן דִּין אַיְגָעָנָעָם רְצָוָן צָוָה לִיבָּן רְצָוָן פָּוָן דִּין חָבָר. (דְּרָה אַרְצָן זַוְאָא אֵ)</p> <p style="text-align: center;">* ? *</p> <p>אֵ מְנָהָג אֵין מְבָטָל אֵ דִין. (יזוש' יְבָמָה י"ב)</p> <p style="text-align: center;">? *</p> <p>דָּם גַּזְלָד שְׁמַלְלָן דָּם מְגַשְּׁשָׁן אַלְפָה דָּם</p>	<p>אָנוֹ וְאֶזְזִי לְעַפְגָּעָן מִידָּ אַלְסָ פְּאָלָק אָנוֹ אַלְסָ חוֹדִים ? דִּי פְּדָאָגָעָן וְעוֹרָעָן זַעַלְטָעָן בְּיִ אָנוֹ אַפְגָּעָן אַוְזָקְגַּעַשְׁטָעָלָט אָנוֹ בְּעַהֲנָדָעָלָט.</p> <p>שְׁטָלְעַרְחִוִּיתָ צְוַיְשָׁפָן זִיךְרָן קִינְיָנָרָ זָלָבָנָישָׁט חַרְבָּן, כְּהַרְמָלָעָן מִידָּ אַפְשָׁ אַרְזָס דָּעָם אַמְתָה, אַבְעָרָ בְּיִ צְעָדָעָן פָּוָן אָנוֹזָן לְעַבְטָן וְגָהָ אַלְעָן אֵ מִינָן זִיכְעָרָ קִימִיטָן אֵזָן "שָׁה תָּמִים יְשָׁוָאָלָן" אֵזָן דָּאָס יְזִישָׁעָ פְּאָלָק אָנוֹ אֵ כָּשָׁר שְׁפָעַלְעָן צְוַיְשָׁעָן בְּיַזְוָעָן וְוּלְפָעָלָן... מִידָן סְרִיעָעָן שְׁמַעְנָדָגָה, וְוָאָס וְוַיְלָמָעָן פָּוָן אָנוֹזָן פָּאָרָן וְזָאָרָן רְזָדָפָט מִעְן אָנוֹזָן ? דִּי יְזִישָׁעָ פְּרָעָסָעָן, דִּי יְדָרָן יְשִׁישָׁע פּוּבְּלִצִּיסְטִיק אָנוֹ שְׁמַעְנָדָגָה בְּעַשְׁפָטִיגָט מִיטָן הַחִישָׁע צְרוֹתָה, מִיטָן פְּעַרְפָּאָלְגָגָעָן אַזְיָחָ יְזָדָעָן. אִין יְשִׁישָׁע אִין אִין לְאָבָד אִין אֵין אֵ צְוַיְשָׁטָעָן. יְזִישָׁע נְדוֹתָה פְּעַלְחָלָעָן בְּרָהָה הַשָּׁמָן נִישָׁת אָוִיס אִין קִין צִימָטָן, אַבְגָּד זַעַלְטָעָן, זַעַאָר זַעַלְטָעָן טְרָעָפָט מִעְן אֵין אֵ הַחִישָׁע צִימָטָגָה, וְזָאָס זַעַלְטָעָן וְזַיְיָזָעָן לְעַבְטָן שְׁקָלְעָן, וְזָאָס זַעַלְטָעָן וְזַיְיָזָעָן זַעַלְטָעָן אֵ...</p>
---	---	---

פְּרָאַפְּלָמָּדָן נְלִזּוֹ אֲבָנִירְדּוֹנְג פֿוֹ דֵעֶר יָודָ. אָרְ-
בִּיטְעָרְשָׁאָפְט

עס איזטטען, פון דאנעט בעהמאז זיה זיין שועע-
דער פאלטישער קאמפ געגען אנדערע פאלקס-טיי-
לען, פון דאנעט די גויטיקיט צו פראקלטמירען
דרעם פראפאסעינגעלאז קאמפ אונז צו בליבען אַזיגער
אָפְּלִילו אָחָן אַ מְשׂוֹתֵדְגָּעָן ווּעָטָן. די גְּרוּסָע
בְּצָהָל פון טְּדִיְּקָעָן אַין דָּעַר יְהִינָּעָר אַיבְּדוֹסָרָר,
אייז אַ דִּילְעָקָטָע קָאנְסָעָקוּוּנָץ פון דָעַר דָאַזְיגָעָר

האטצזוץ. די יודישע פֿרְאָפֶעֶס אַנְבָּלָע בְּזֹועֲגָנוּג הָאָט,
ニישט קָוְקָעְנְדִיג אָוֵיף אַיְהָ שָׁאָרְפָּעָן קָאָמְפָּרְכָּאָרָך
שָׁעַר אָוֹן אָוֵיף דַּי גְּדוּסָע צָהָל פָּוֹן דַּי מַעַחָר אַדְעָר
וּוּגְנְגָעַ אַילְוָאָרְדִּישׁ בְּזִיכְנוֹת, אַפְּילָו נִישְׁת בַּעַ
וּוּזְוּעַן צָהָלְתָעַן דַּי דָּאָזִיגָע פָּאוּצִיעָס וּוָסַּעַן זַעַנְעַן
אַ-אַנְטִירְטִיסְטְּרִיטְרִיךְ דַּרְכָה מְלוּכָהָשׁ גְּזֻועָצָעַן, סְאיָז אַ-בַּעַ
קָאנְטָק טָאָזָאָךְ אָוּן דַּי אַדְבִּיטְעָדְר שְׂוִיךְ-גְּזֻועָצָעַן וְעַ
גְּעַן כְּמַעַט וּוּי נִישְׁת פְּעַדְפְּלִיכְעָנְד פָּאָר דַּעַר יְוִידָה
שְׁעַד אַינְדּוֹסְטְּרִיעַ. נִישְׁת נָאָר אַיְן אַמְּעָרִיקָה וּוּאָרְקִיּוֹן
אַמְּתִידְגָּעַ אַרְבִּיטְעַדְשָׁוֹץ אַיְן נִישְׁת בְּעַקְאָנָט, נָאָר
אָוֵיךְ אַיְן עַנְגָּלָנָד אָוֹן פּוֹלִילָעַן אַיְזָדָעַ מְדִיבָה נִישְׁת
קָוְקָעְנְדִיג אָוֵיף אָסְךְ פְּעַדְוָכָעַן נִישְׁת גַּעַלְגָּעַן צָו
וּוּגְנְגָעַן דַּעַם יְוִירְשָׁעַן אַרְבִּיטְעָס-גְּעַבָּר זָהָר דַּעַר
בְּעַנְגָּעַן מִיט דַּי דָּאָזִיגָע גְּזֻועָצָעַן. סִי דַּעַר אַכְטְּ-שָׁעָה
רְיִגְעָד אַרְבִּיטְעַס-תָּאָגִי אָוֹן סְויִי דַּי גְּזֻועָצָעַן וּוּזְעַן גַּעַד
וּוְגַד פָּוֹן אַרְבִּיטְעָדְר אָוֹן וּוּזָעַן אַרְבִּיטְעַס-בְּעַדְגָּגָגָעַן
בְּלִיבָּעַן דָּא אַיְן זְעוֹר אָסְךְ פְּאָלָעָן אַוְיִיפָּן פָּאָ
פִּיר, בְּפִיטָה נָאָר אַיְן פְּעַרְיָאָדָעַן פָּוֹן קְרוּיזִים, וּוּאָס
עַגְעַן אָסְךְ אַפְּטָעַר אָוֹן דַּעַר יְוִידְשָׁעַר אַינְדּוֹסְטְּרִי
אַיְדָעַר אָוֵיף פְּנַדְעָדָע גְּבִיטָעַן אָוֹן גַּעַגְעַן דַּעַר דָּא
יְיִגְעַט טָאָזָאָךְ קָאָן נִישְׁת הָעַלְפָעָן קִיּוֹן שָׁוֹטָפָעָ
שְׁאַיְגָבָלָע בְּזֹועֲגָנוֹג וּוּוֹל אָוֵיךְ דָּא קּוֹמָט צּוֹם פָּאָר
שִׁין אָסְךְ מַעַחָד דַּעַר שְׁוּעָרָדָר דַּרְקָק פָּוֹן לְעַבְעָן.
אַיְדָעַל דַּעַר שְׁלַעַטְעָר וּוּלְעָן פָּוֹן אַרְבִּיטְעַס-גְּעַבָּר.

פַּאֲדָר. אֲרִיה טַרְטָא כָּאֹוֶעֶר

אָזֶה פֵּאַת אֲפִקְבָּה?

מיט א מאגען

אַבְרָהָם אֶנְגָּל

קאלסלסבָּאָר בֵּין אִיךְ דָּאַךְ גַּעֲוֹאָרְעָן פָּוּן אֶ מאָנְסְּבָּיל בְּפָעַן. הא?...
נוֹנְקָה. אִיךְ בְּעַשְׁ אִיךְ, אַיְהָד וּוֹאָלָט וּנְישַׁט גַּעֲוֹעַן
אַין בְּעַס. וּוֹעַן מַזְעַדְתָּא אִיךְ אַיְן בְּגַנְצָנְדָע אַין
אוֹ מַחְאָט אַנְיָיְזָעָם אַדְקָטָאָה, וּוֹאָס פַּרְאָקְטִיכְזָעָץ.
אַיְהָד וּזְעַנְתָּא נְקָה? אַיְהָר וּוֹאָלָט נְישַׁט אַרְזִיס פָּוּן
אַיְזָעָן שְׂוּפְּדִיס מַאֲגָעָן, הַעֲלָפָט נְיִשְׁת קִיּוֹן חַמּוֹת.
הַאֲבָב אִיךְ מִיד טַאָקָע אַיְגְּנָעָפָקָט דַּעַם טְלִית
דַּי לְלִים, וּוֹעַן מַיְעַחְתָּא אִיךְ צַו מִישׁ כּוֹחַ אִיעָר
מַעֲנָדְשִׁקְיָוָת? סְאיַיְן דָּאַךְ אֶ סְקָאנְדָּאַל, פָּוּן אַ
בְּדָאָזְדְּשִׁוּעָעָז, זְכָר צַו מַאֲבָעָן אַנְקָה, אַין נְאָר
אַיְן וּוְגָאָן אַדְיוֹן. אַין וּוְגָאָן טַאָקָע בֵּין אִיךְ
וּזְאָסְעָעָנְקָה? אַנְקָה? אַנְקָה? אַנְקָה?
וּוֹאָיְזָעָן אִיךְ בֵּין גַּעֲוֹאָרְעָן פָּוּן אַנְקָה
וּוְיִלְשָׁא אַיְהָד וּוְיִסְׁעָן? טָאַה הַעֲרָט שַׁעַן אַוְיסָמָּא מַעְשָׁה,
פָּאַסְּרִיטָן:
וְאַמְּלָאָל וּבְשָׁל וּוּעָעָן צּוֹלִיב אַגְּמָעָן — הַעֲרָט אַמְּלָאָל
קַעְפָּאַרְעָט! —
מעשה:
וְיוֹ אַיְהָד וּוְיִסְׁטָט, בֵּין אִיךְ נְיִשְׁט פָּאַר אִיךְ גַּעַן
פָּאַשְׁפָּאַרְט אַיְן פָּאַשְׁפָּאַרְט, אַיְן אִיךְ דַּעַרְלָאָגָג
דַּאַבְּטָה, נְוִשְׁט פָּאַר קִיּוֹן שָׂוָם יְוָד גַּעֲרָאָכָט אַיְזָעָן
מִיט אַמְּגָעָן.
— גַּדְגָּנָשְׁטָשְׁטָשְׁ? — פְּדָעַט מִיקְ אַיְינָעָר.
צַיְסְאיַיְן מִיד וּוּגַדְגָּנָעָן?
— סְאיַיְן מִיהָ — עַנְטָפָעָר אִיךְ אַיְהָם, —
שְׁטָאַק וּוּגַדְגָּנָעָן.
— יַאֲקָשׁוּן פָּאָן נְאַזְיוֹוָא? — פְּיִעַנְתָּמִיק
אַנְיָוּעָדָעָם מַאֲגָעָן. נְיִשְׁט קִיּוֹן צְעַפְעַשְׁטָשְׁעָעָן מֵאַ
קָאָסָסָמָעָנָעָן.
צַו דַּעַם אַיְזָעָן קָודָם צַו שְׁוֹאָל אַיְן צַו וּוּשְׁנִינָג
אַדְגָּנוֹזְוָרְטָה דַּעַר יְוִדְיָוָרָעָר אַדְבִּיטָס-גַּעֲבָר אַיְיךְ
הַאֲגָרְטָה אַזְמָנוֹתָה וּוֹתָרָה, וְבָאָגָרְטָה
מַאָס פָּוּן מִיטָּלְעָן אַיְן רְשָׁוֹת פָּוּן אֶ יְדָעָר פָּאַלְקָס
וּוּדְרִישָׁאָפָט פָּאַר אַוְיסְצָהָלָעָן דַּעַם אַדְבִּיטָס-לְזָוִין
אַוְן מִיט דַּעַד הַעֲכָרְגָּוָגָן פָּוּן לוֹזִין מִוּן זַיְקָנָה
פָּאַקְלָעְגָּנְעָדָעָן דַּי צָהָל פָּוּן בְּעַשְׁפְּטִיבָטָע אַלְסָפָלָס
אַיְזָעָן שְׁוֹין לְאַגְּגָנָה אַיְן סְתִּיחָה צַו דַּי בְּעַרְגְּוָגָנָה פָּוּן
דַּעַר מַאֲדָעְנָגָר עַקְבָּאָגָמִיק, וּוֹאַ וּדְרַעַר כְּסָדָר וּאַקְסָעַב
דַּעַר רִיכְתָּוּם עַרְמָעְגְּלִיכְתָּשׁ צַו פַּאֲסְפָּאַנְדָּרָעָן מִיט אַלְזָ
גַּדְעָסָפָרָעָמָעָן פָּוּן אַדְבִּיטָס-לְזָוִין, אַבְּעָר אַיְן דַּי
בְּעַדְגָּנוֹגָנָה פָּוּן יְוִדְיָשָׁעָן לְעַבְעָן אַיְן דַּי זַאְרָנִישָׁ
אַפְּזָוִי פְּשָׁוֹט אַוְן בְּיִשְׁט אַזְוִי לְאַגְּיִישָׁ. דַּי סְפָעַצְעַלְעַל
יְרִידְשָׁע אַינְדוֹסְטָדִיעָע גַּעֲפִינִינָט זַיְד נְיִשְׁט אַיְן מַצְבָּה
אַוְנוֹתָנָעְדָּרְבָּאַכְבָּעָר עַבְטוֹוִיקְלוֹגָנָה, וּוֹאָס אַיְן כָּאַרְאָקָ
טְפִידְסְּטִישָׁ פָּאַר דַּעַר מַאֲדָעְנָגָר גְּרוֹזָס-אַינְדוֹסְטָרְעַע
וּוּגָעָן אַבְּעַשְׁתִּימְטָעָל דִּינָאָמִיק אַיְן עַנְטוֹוִיקְלוֹגָנָה פָּוּן
דַּעַר דַּאֲגָזָעָר אַינְדוֹסְטָרְעַע אַיְזָעָן בְּכָל שְׁוּעָר צַו דַּעַר
דַּעַן. דַּי טְעַאְדָּעָר פָּוּן לְיִינְפָּאָנָד אַיְזָעָן דָּאַס סְטָאָרָ
קַעְפָּי פְּוּנְדִּירָט, בְּפָרְטָן נְאָרָנְדִּיגָן אַיְן אַכְּטָן, אַיְן
דַּעַר קַאְפִּיטָאָל, וּוֹאָס אַיְן אַנוּוּסְטִירָט אַיְן דַּעַר דַּעַר
דִּינְגָּעָי אַינְדוֹסְטָמְרִיעָע, אַיְן בְּמַעַט אַיְן אַלְעָל פְּאַלְעַן
זַעְהָר אַבְּגָעָרְנִיצְטָעָר. פָּוּן דַּעַר אַנְדָּעָר זַיְתָּמִיק
אַזְיָדָקָנִישָׁע אַיְן דַּהְמָעָן פָּוּן דַּעַר יְוִדְיָשָׁע
אַיְינְדוֹסְטָדִיעָע דַּי מַעְגְּלִיכְקִיְּתָמִיס וּוּעַלְכָּעָר סְיִבְעָנוֹ
צְעַן זַיְהָ אַסְרָמָל אַנְדָּעָר עַפְלָקָעָר אַיְבָעָרְלָה
וּוּאַסְפָּעָן דַּי לְאַסְטָט פָּוּן הַעֲכָרְגָּוָגָן פָּוּן לְוּגָעָן פָּוּן
פְּלִיאַיְעָס פָּוּן אַדְבִּיטָס-גַּעֲבָר אַזְיָדָקָנִישָׁע דַּי מַאְטָע פָּוּן
קָאָסָסָמָעָנָעָן.

— «יא שען גאַזְוֹוָאמֶן» — «ענטפֿעַן» אִיךְ —
עליע רַוְּבִּינְשְׁטִין? — שטעטלט די בלאנדרינקע אַזְוַיַּד
מיר אָזָס אֲפָאָר אָזְגַעַן, אָנוֹן די אָזְגַעַן פִּינְקְלַעַן
בֵּין אַחֲרָה, — «פָּאנִי בענְדוֹשָׁע לאַסְקָאָוָא זְנָאָאַיִּי».
וועֶר אִיךְ דָּאָרָךְ אֲטוּטֶער.
— צָא — זָאָגַן אִיךְ, — וְאַז הַעַלְעָע? «יא שָׁעַן
גַּאַזְוֹוָאמֶן עַלְיָע אַזְיַע הַעַלְעָע». וּואָס הַיִּסְטָן, אִיךְ וְעַל
גַּעַהַעַן מִיט אַפְּעַדְאָרָעָד שִׂיקְסָע?

— «פְּשֻׁפְּדָאַשָּׁםָם» — זָאָגַן אִיךְ, — «יא נַיְעַ
פָּאַידְעָע». «מַמָּם — זָאָגַן אִיךְ — וְשָׁאנָע אֵי מַאלָע
דָּאַבָּאָקִי וּדְאָמָנוּ — בְּהַאָבָּא וְוּוִיבָּמִיט קְלִינְיָע
וּוְעַדְים.

וְעַס מַעַהְרָ אִיךְ עַרְקְלַעַתָּר אִיהָה, אָנוֹ אִיךְ הַאָב
וְעַס קִינְדְּרָעָלְץ מַעְהָר שְׁמִיכְעָלָץ זַי אָנוֹ
אַוְוִיבָּמִיט מַרְטָאַפְּטָעָלְץ מַדְעַנְעָאַיְיגְּעָלְעָה, אָנוֹ סַאיְוָן
מַאֲכָטָץ צַו מַרְטָאַפְּטָעָלְץ מַדְעַנְעָאַיְיגְּעָלְעָה, אָנוֹ סַאיְוָן
מַיְלָעָן, מִיט וּולְכָעָס כְּפָעָנוֹצָט זַיךְ דִּי אַרְבִּיטָעָר
לְעַבְעָר! ...

אִיזְוּ עַד דָּאָרָךְ אַבְעָר אַדְקְטָאָרָעָ, גִּיטָּע עַד מִיר
צַו פְּנִישְׁתְּהָעָן עַל פִּי חַמְתָּה הַדְּקְטָאָרָעָ, אָנוֹ דִּי
קְאָגָוָן קְאָפְּעָדָצִיעָ. דִּי דָזְוִיגַע קְאָפְּעָרָאַצִּיעָ אַיִּוֹ
פְּנִישְׁתְּעַדְגָּט אָנוֹן בּוּרְעַכְתִּינְט דָּאָרָט, וְאוֹ דִעְרָ אַרְ
בִּישְׁתְּרַדְגָּט דָּאָרָךְ זָאָרְגַעַן אָזוֹן צְוֹאָמָעָן מִיט דָעַר הַעַד
מַעַן נִישְׁתְּמַכְּעָן קִיּוֹן חַמְתָּה.
וְוּ גַעַפְּלָמַט אִיךְ דָּאָס פְּשָׁטָלָ? וְוּ גַעַפְּלָמַט אִיךְ
גַּעֲמִינְיָע פְּרִיזְבּוֹוָא אָנוֹן קָודָם כָּל דִי פְּרִיזְבּוֹזָע פָּרָן
לְזִבְחוֹתָה, וְאָנוֹן גַּזְבָּהָה, אָנוֹן דִּי לְבָרְבָּהָה
זַעַם כְּפָרְלָעָן, וְאָנוֹן גַּזְבָּהָה, אָנוֹן דִּי מִיסְטָעָן
פְּאַלְגָּן צְוֹעָדָה שְׂוֹאָרָן אָנוֹן הַאָטָן נִישְׁתָּה דִי מַעְגְּלִיכְבִּיסְט
אַיְבְּדָצְעָנָהָמָעָן דִי פְּרִישְׁעָ לְאָסָטָן? אָנוֹן
דָּעַר תִּירְזָן: מִיְּנָן אִידְעָם. אָזְוִי וְוּ אִיךְ הַאָבָּא אָנוֹן
אַיְדָעָם אַדְקְטָאָרָעָ, נִאָרָךְ אַדְקְטָאָרָעָ אַיִּוֹן יְוָגְעָרָדָקְטָאָרָעָ
קִיּוֹן פְּדַקְטִיקָעָהָאָטָעָ עַד לְאַלְיכִים וּבִשְׁתָן, פְּרִאַקְטָאָרָעָ
סַוְּףָ פָּוּן נִיְיעָם אַזְוַיַּדְעָן דִּעְמָעָבְרָ אַרְעָלָ אַזְוַיַּדְעָן
צִימַטָּעָר... אַזְוַיַּדְעָמִין מַאְגָעָן. הַאָטָן עַר אַזְוַיַּלְאָגָן
דָּעַם אַדְבִּיטִיסְטָגְעָבְעָר אַדְעָשָׁר אַזְוַיַּדְעָן צְוֹזָאָמָעָן.
גַעַטְאָפָט אָפָן גַעַזְוָתָן, גַעַחְאָדָבָט אָפָן גַעַטְאָפָט, בֵּין עַר
פָּוּן דָּאַגְּבָעָט נִעְמָשָׁוּ יְהָרָדָיְרָגְעָ טַקְטָאָר
זָאָרָ, אָנוֹ נִישְׁתְּקַעְנְדִיגָּא אַזְוַיַּדְעָן דִּי בְּדִיחְיָעָ פְּרִאַקְטָאָרָעָ
סִינְגְּנָלָעָ אַדְגָאַנְיוֹרְזָגָן פָּוּן יְוָדִישָׁעָ אַדְבִּיטָעָר אָנוֹן
טַאָפָט, זָאָל אִיךְ אַזְוַיַּדְעָמִין פָּוּן אַיִּהָם. עַס וְאָנוֹן
בִּישְׁתְּקַעְנְדִיגָּא אַזְוַיַּדְעָן דִּי גְּרוֹזָעָן צְחָהָלָן נִזְחָנוֹתָן,
עהָ, «סְוּוֹאַזְוָעָטָן» זַוְּרָ בֵּין דָעַר לְעַבְעָר. דִי לְעַבְעָר
אַגְּנָטָעָגְלָעָגְלָעָן פְּרִאַקְעָטָאַגְּנָעָלָעָן אַגְּאָזָהָאָט זַוְּרָ
דָעַר לְעַבְעָנָס-בּוֹוָא פָּוּן יְוָדִישָׁעָ אַרְבִּיטָעָר אַיִּוֹן בָּאָגָן
צְעַן בִּישְׁתְּקַעְנְדִיגָּט אַיִּוֹן פְּעַרְלוֹיָקָעָ פָּוּן דִי לְעַצְטָעָן
דְּחַאְגְּצַעְנְדִילְגָּעָר. יְעַדְעָר נִצְחָן גַעַתָּה פְּעַרְלוֹיָרְעָן אַיִּוֹן
פְּעַיְיָאָדָ פָּוּן קְרוֹזִיסָּוּן וְאָסָ קְוָמָשָׁן נִאָרָךְ דִּירָ
פְּהַעַגָּ אִיךְ טַיְיָעָרָעָ? סַאיְוָן דָאָרָךְ זַוְּרָ, מִינְיָן
דָעַם הַאָבָעָן אַזְוַיַּדְעָמִין נִשְׁתְּקַעְנְדִיגָּא זַיְן דִי אַרְבִּיטָעָר
מִיטְלָעָן, מִיט וּלְכָעָס כְּפָעָנוֹצָט זַיךְ דִי אַרְבִּיטָעָר
בְּפּוּעָמָגָן פָּוּן אַבְדָעָרָעָ פְּלָקְעָרָ, כְּドִי צַוְּפָעָטָעָסָטָי
גַעַן דִי נִצְחָנוֹתָן אַיִּוֹן עַדְשָׁטָעָר דִי אַרְבִּיטָעָר
קְאָגָוָן קְאָפְּעָדָצִיעָ. דִי דָזְוִיגַע קְאָפְּעָרָאַצִּיעָ אַיִּוֹ
פְּנִישְׁתְּעַדְגָּט אָנוֹן בּוּרְעַכְתִּינְט דָּאָרָט, וְאוֹ דִעְרָ אַרְ
בִּישְׁתְּרַדְגָּט דָּאָרָךְ זָאָרְגַעַן אָזוֹן צְוֹאָמָעָן מִיט דָעַר הַעַד
מַעַן נִישְׁתְּמַכְּעָן קִיּוֹן חַמְתָּה.

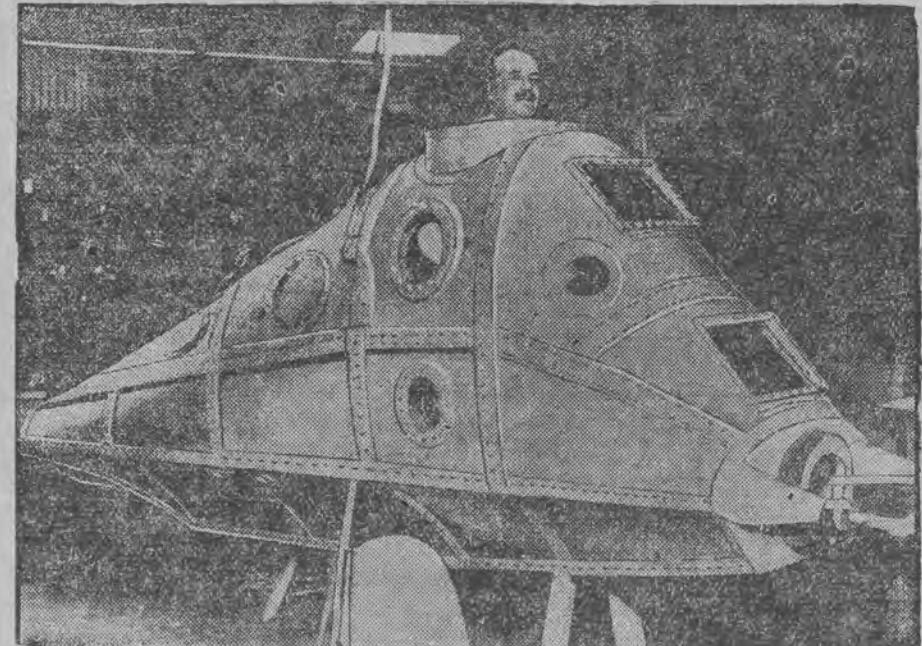
פָּרָלִיבְּטַשְׁרָעָן דָּשָׁם זָוְבְּנָאָגְ=דָּרָה=גַּשְׁלָזָץ

**רַגְיָרּוֹנְג אַרְבִּיט אֹוִים אַ נִיּוּם פֿרָאִיעַת אֹוּ וּוּעַט אַהֲם
אַרְיִינְטָרָגְעָן אֵין דַעַר נַאֲהַעַטְסַטְעָר סִים - זַיְצָונְג**

גרוייסע לופט-מאנטווערט אײַ אַיטאליעַן

ליטוינאום רעדע אין גענפ

גענוף, 3. (טפ. טעל) אויף דער זיצונג פון ליטויניאו האט אויסגעפערת. איז דס אואויעטצע
זעד אויראפעאלער קאמיטצע האט ליטויניאו שארפ ווילען מישאל-ביביטען מיט דער קאפאטאליסטיע
קריטיקירט דאס נישט אונגעמען זיין פאָרשלאג צו וועלט, נאָר עס ליגט אַ שאָעדרוג דערין, ווֹז
האט אויה זיין פאָרשלאג ברייט בעארנידער. די קאָפֶטאליסטישׁע וועלט אָנוּאַקעט נישט
שלטטען אַ וועלטליכען ווירטשאָפֶטאליכען אַבמאָר אוּן סָאוּעַטְעַן.

אנ' אפראאט, דורך וועלכען אַנְטְּמָרִיקָנֶפֶר אַינְגְּשִׁינְגֶּר ווֵיל אַרְזִיסְבָּקְומֶז גָּאָר,
וְאַס לְגֹת אֵין שִׂיעָרוֹ אַיְתָן גְּרָנְדְּ פָּזִין יִם.

אֲשֶׁר־מִלְּמָדָה תַּאֲרוֹב כִּי־אֵם מִשְׁרָדָעָה

ידי פיער-פראבע פוי דער ענגלישער נאציאנאלאעד רענירונג

לעומ בער ג. 3. (טעלעפאניש) "דוֹצָעֲנוּבִין
לוֹאֶזְזִי" איז מודיעען, איז אין טראסכאויעץ האט מען
ארענטיליט איז אוקראינישען סטודענט איזן סטודענט
קע. לוייט פאליציאישע דיעות האבען די ארכטיך
טע דערמאדער זעם דעם. האלבקה.
עס ווערט געפיהרט אַ שטרענעג געהימע אויס-
פארשונג, פאליציאו וויל נישט אַרְזֵסְגַּעַבָּעַן די נְעַז-
מען פון די אַדְעַסְטְּרַטְעַז אַזְנִיךְ די רַעֲזַלְתַּאְתָּעַן
הַזְּבָדָה אַזְנִיךְ אַזְנִיךְ וְאַזְנִיךְ.

די זיכרנו פון האגער טרייבובאל ווועגן דער צהיל-אַבִיעַן
צווישען דרייטש אַבל אוֹן עסטראֵיר

טאדעאוש האלזבלא

ניע פוליש - סאויעטיש און טערהאנר לונגאַז

ל'יטויניאו ווועט איז גענטה האנפערירען
מייטן טוניסטער זאלעמער
ג בענ' ח. 3. (ס. טעל) דעד סאָוועצטישער איז
סערץ-קאמיסאָר ל'יטויניאו האט איזיף שבת פער
בעטען צו זיך דעם מיניסטער זאלעסקי איזיף אַ
פרהشتיק.
וזו מען גיט איבערל נאל בײַ דער געלעונגעהווײַט
געשmorphust ווערטען וועגןן דער פּוֹילִישׂ-סְאָרוּעַטִּישׂ
פֿאַלִּיטִיך אָזֶן וועגןן פראַיעַקט צו שליטען אַ גַּז
ראָאנְטִיך-אָפְמִיךְ צוּוַשְׁעַן בִּידֵעַ לעַנדַּעַר.

בְּחַטָּבָה!

אייז דיא איבעגן-אנטרכטונג בעימן קייפען אַ בְּרִיל אַדְּער
אַ צוֹּוּקָעָן, וְעַלְכָעָן מִעֵן בְּקָעָמָט אַמְבִּילְיָוּסְטָעָן בְּיַיָּה

פֿרֶ. פָּאַסְטְּלָעֶבֶת פִּיעַטְרִיקָאוּזֶר 71

אַ גְּרוֹזִיסְטָר אַוִּיסְוָאָהָלָן שְׁמִינְגֶּר-בְּרִילְעָן

עַלְפְּסָטָע אַין בְּלִינְגְּסָטָע
גַּעֲשָׂפָט אַין לְאָרוֹן

בְּרִילְעָן, גְּלַצְּזָעָר קְוִיְּטָט
מַעַן נָאָר בְּיַיָּה פָּאַסְטְּלָעֶבֶת

Z prawami gimnazjów państwowych

GIMNAZJUM MĘSKIE

Tow. Szerz. Ośw. wśród Żydów w Łodzi
Pomorska 46-48 tel. 106-64

די קְנַצְפְּלָאָרְיעַ פָּן גִּמְנָזְיוֹנִים נְעַמְתָּן אַן נִיעַ קָאנְדִּידְקָטְפָּעַ
טְּעַמְּגִיךְ פָּן 8 בְּיַיָּה 2 נְאַכְמִיטָאָג.

בְּיַיָּה גִּמְנָזְיוֹנִים עַקְוּסְטִירָעָן פָּאַרְבָּעָרִיטִונְגָּס-
סְלָאָסָעָן C, A, B, C. אַונְטְּרָמְעָנְלִיכְעָן שְׁילְעָר בְּקָעָמָעָן אַחְנָה.

Dyrektor J. BALIN

הַלְּרִינְעַ אַנְאָסָעָן

פְּרִיּוֹן פָּן אַנְאָאָס בְּיַיָּה 15 וְוַטְּשָׁטָרָן נָוָר 1 וְג.

עַס וְוַסְטָס גַּעֲוָות אַ קְוָאָלְפִּיצְיָדְפָּר סְטוּרְקָעָר
אַרְבִּיטָר זָאָר שְׁלִיטְמָאָשָׁן אַיְבָעָשָׁן פָּאַסְטָלָעָן
סְקָא. 25

קוֹאָלְפִּיצְיָדְפָּר דָּאָמָעָן - שְׁנוּיְדָעָר קָעָנְצָן זָאָר
מַעַלְמָעָן זָאָמָרָטָן. זָאָר דְּרָפָהָרָעָן אַין אַדְּמָג.

אַ טְּכִינְגָּרָעָן גַּעֲוָות בְּיַיָּה גַּוְּדָרְדָּזָעָן מַעַן
סְעַדְעָרָיָהָן זָאָפָאָסָט גַּעֲוָות, אַפְּסָטָעָן אַין אַמְּמָג.

פָּאָר טְּמָבְּרָדְיָעָן.
סְיוּוּרָט גַּעֲוָות 2 שְׁטוּרְקָעָר-אַרְבִּיטָר
גַּלְאָסָעָן מַאָשָׁנָעָן זָאָר אַין אַהֲנָד-שְׁפָלְעָעָן. זָאָר
עַמְּרָעָן פָּאַמְּרָעָסָקָה 24 אַין סְוּמְפָּר-פָּאַבָּרָעָן.

אַרְבִּעְזָעָן אַרְבִּעְזָעָן זָאָר
וְאַלְאָשָׁטָשָׁיָהָן זָאָר קָאָפְּטָאָל. אַין זָהָר אַהֲנָד-שְׁפָלְעָעָן. זָהָר
מַטְּאָסָעָן אַגְּבָּאָאָרְטִיקָעָן, זָהָר עַרְפָּאָהָרָעָן טְּפָלָן.

190-43
אַרְבִּעְזָעָן אַרְבִּעְזָעָן זָאָר
וְאַלְאָשָׁטָשָׁיָהָן זָאָר קָאָפְּטָאָל. אַין זָהָר אַהֲנָד-שְׁפָלְעָעָן. זָהָר
מַטְּאָסָעָן אַגְּבָּאָאָרְטִיקָעָן, זָהָר עַרְפָּאָהָרָעָן טְּפָלָן.

אַרְבִּעְזָעָן אַרְבִּעְזָעָן זָאָר
וְאַלְאָשָׁטָשָׁיָהָן זָאָר קָאָפְּטָאָל. אַין זָהָר אַהֲנָד-שְׁפָלְעָעָן. זָהָר
מַטְּאָסָעָן אַגְּבָּאָאָרְטִיקָעָן, זָהָר עַרְפָּאָהָרָעָן טְּפָלָן.

אַרְבִּעְזָעָן אַרְבִּעְזָעָן זָאָר
וְאַלְאָשָׁטָשָׁיָהָן זָאָר קָאָפְּטָאָל. אַין זָהָר אַהֲנָד-שְׁפָלְעָעָן. זָהָר
מַטְּאָסָעָן אַגְּבָּאָאָרְטִיקָעָן, זָהָר עַרְפָּאָהָרָעָן טְּפָלָן.

אַרְבִּעְזָעָן אַרְבִּעְזָעָן זָאָר
וְאַלְאָשָׁטָשָׁיָהָן זָאָר קָאָפְּטָאָל. אַין זָהָר אַהֲנָד-שְׁפָלְעָעָן. זָהָר
מַטְּאָסָעָן אַגְּבָּאָאָרְטִיקָעָן, זָהָר עַרְפָּאָהָרָעָן טְּפָלָן.

אַרְבִּעְזָעָן אַרְבִּעְזָעָן זָאָר
וְאַלְאָשָׁטָשָׁיָהָן זָאָר קָאָפְּטָאָל. אַין זָהָר אַהֲנָד-שְׁפָלְעָעָן. זָהָר
מַטְּאָסָעָן אַגְּבָּאָאָרְטִיקָעָן, זָהָר עַרְפָּאָהָרָעָן טְּפָלָן.

אַרְבִּעְזָעָן אַרְבִּעְזָעָן זָאָר
וְאַלְאָשָׁטָשָׁיָהָן זָאָר קָאָפְּטָאָל. אַין זָהָר אַהֲנָד-שְׁפָלְעָעָן. זָהָר
מַטְּאָסָעָן אַגְּבָּאָאָרְטִיקָעָן, זָהָר עַרְפָּאָהָרָעָן טְּפָלָן.

אַרְבִּעְזָעָן אַרְבִּעְזָעָן זָאָר
וְאַלְאָשָׁטָשָׁיָהָן זָאָר קָאָפְּטָאָל. אַין זָהָר אַהֲנָד-שְׁפָלְעָעָן. זָהָר
מַטְּאָסָעָן אַגְּבָּאָאָרְטִיקָעָן, זָהָר עַרְפָּאָהָרָעָן טְּפָלָן.

אַרְבִּעְזָעָן אַרְבִּעְזָעָן זָאָר
וְאַלְאָשָׁטָשָׁיָהָן זָאָר קָאָפְּטָאָל. אַין זָהָר אַהֲנָד-שְׁפָלְעָעָן. זָהָר
מַטְּאָסָעָן אַגְּבָּאָאָרְטִיקָעָן, זָהָר עַרְפָּאָהָרָעָן טְּפָלָן.

אַרְבִּעְזָעָן אַרְבִּעְזָעָן זָאָר
וְאַלְאָשָׁטָשָׁיָהָן זָאָר קָאָפְּטָאָל. אַין זָהָר אַהֲנָד-שְׁפָלְעָעָן. זָהָר
מַטְּאָסָעָן אַגְּבָּאָאָרְטִיקָעָן, זָהָר עַרְפָּאָהָרָעָן טְּפָלָן.

אַרְבִּעְזָעָן אַרְבִּעְזָעָן זָאָר
וְאַלְאָשָׁטָשָׁיָהָן זָאָר קָאָפְּטָאָל. אַין זָהָר אַהֲנָד-שְׁפָלְעָעָן. זָהָר
מַטְּאָסָעָן אַגְּבָּאָאָרְטִיקָעָן, זָהָר עַרְפָּאָהָרָעָן טְּפָלָן.

אַרְבִּעְזָעָן אַרְבִּעְזָעָן זָאָר
וְאַלְאָשָׁטָשָׁיָהָן זָאָר קָאָפְּטָאָל. אַין זָהָר אַהֲנָד-שְׁפָלְעָעָן. זָהָר
מַטְּאָסָעָן אַגְּבָּאָאָרְטִיקָעָן, זָהָר עַרְפָּאָהָרָעָן טְּפָלָן.

אַרְבִּעְזָעָן אַרְבִּעְזָעָן זָאָר
וְאַלְאָשָׁטָשָׁיָהָן זָאָר קָאָפְּטָאָל. אַין זָהָר אַהֲנָד-שְׁפָלְעָעָן. זָהָר
מַטְּאָסָעָן אַגְּבָּאָאָרְטִיקָעָן, זָהָר עַרְפָּאָהָרָעָן טְּפָלָן.

אַרְבִּעְזָעָן אַרְבִּעְזָעָן זָאָר
וְאַלְאָשָׁטָשָׁיָהָן זָאָר קָאָפְּטָאָל. אַין זָהָר אַהֲנָד-שְׁפָלְעָעָן. זָהָר
מַטְּאָסָעָן אַגְּבָּאָאָרְטִיקָעָן, זָהָר עַרְפָּאָהָרָעָן טְּפָלָן.

אַרְבִּעְזָעָן אַרְבִּעְזָעָן זָאָר
וְאַלְאָשָׁטָשָׁיָהָן זָאָר קָאָפְּטָאָל. אַין זָהָר אַהֲנָד-שְׁפָלְעָעָן. זָהָר
מַטְּאָסָעָן אַגְּבָּאָאָרְטִיקָעָן, זָהָר עַרְפָּאָהָרָעָן טְּפָלָן.

אַרְבִּעְזָעָן אַרְבִּעְזָעָן זָאָר
וְאַלְאָשָׁטָשָׁיָהָן זָאָר קָאָפְּטָאָל. אַין זָהָר אַהֲנָד-שְׁפָלְעָעָן. זָהָר
מַטְּאָסָעָן אַגְּבָּאָאָרְטִיקָעָן, זָהָר עַרְפָּאָהָרָעָן טְּפָלָן.

אַרְבִּעְזָעָן אַרְבִּעְזָעָן זָאָר
וְאַלְאָשָׁטָשָׁיָהָן זָאָר קָאָפְּטָאָל. אַין זָהָר אַהֲנָד-שְׁפָלְעָעָן. זָהָר
מַטְּאָסָעָן אַגְּבָּאָאָרְטִיקָעָן, זָהָר עַרְפָּאָהָרָעָן טְּפָלָן.

אַרְבִּעְזָעָן אַרְבִּעְזָעָן זָאָר
וְאַלְאָשָׁטָשָׁיָהָן זָאָר קָאָפְּטָאָל. אַין זָהָר אַהֲנָד-שְׁפָלְעָעָן. זָהָר
מַטְּאָסָעָן אַגְּבָּאָאָרְטִיקָעָן, זָהָר עַרְפָּאָהָרָעָן טְּפָלָן.

<p